

Viata românească în Bucovina

Institute de credit românești.—Centrala.—Însoțirea de economie și credit.—Jurnale nouă.

Până acum cîțiva ani țărănimea romină bucovineană era lăsată, în ce privește trebuințele ei bănești, pe deplin în ghiarele celor mai mari cămătari și în sama celor mai renumite bănci de speculație. În mod îngrozitor se micșora averea românească, trecînd ca prin farmec din mîinile țaranilor romini în cele ale Ovreilor, aproape singurii care împru-tau bani fie deadreptul, fie prin mijlocirea băncilor. Cambiile au avut cele mai înuste urmări pentru țaranul nostru. Nedepriins pe deoparte a-și acuit datoria la timp, pus de multe ori în imposibilitate de a-și ac-vira capitalul necesar la termen, lucrînd cu un procent enorm de ur-cat, țaranul nostru, încăput odată pe mina acestor exploataatori, nu mai eșia teafăr. Astfel, fizionomia comunelor noastre se schimba tot mai mult în dauna elementului romin; nu sînt puține comunele în care Ovreii forma-u și formează grosul și majoritatea alegătorilor din corpul prim, fiind apoi stăpîni asupra administrației comunale. S'a constatat într'o serie de comune că, dela o alegere la alta, deci în răstimp de numai trei ani, s'au petrecut schimbări radicale. Emigrarea în mase a țaranilor în Ame-rica este a se pune pe contul proletarizării maselor țărănești. Aceste împrejurări triste au produs o mișcare economică care a început cu crea-rea de bănci populare sistem Raiffeisen, a trecut la însoțiri agricole, so-cietăți de consum și alte tovărășii menite toate să întărească organizarea țărănimii pe terenul economic: procurarea de credit estin, procurarea de mașini agricole, vinderea în comun, cu excluderea intermediarilor, a pro-duselor. Toate aceste însoțiri s'au grupat în jurul *Centralei însoțirilor economice romîne din Bucovina*.

Prima însoțire de credit sistem Raiffeisen, înființată în Crasna în 1898, a fost de bun augur, căci astăzi numai 6 comune românești, din cele vr'o 160 cîte există în Bucovina și aceste nu comune mari ci în mare parte sălișoare, n'au încă cel puțin o bancă populară. În prezent sînt atașate Centralei vr'o 120 de însoțiri românești, între care sînt trecute și Prăvălia românească din Cernăuț și două însoțiri economice, care nu's.

sistem Raiffeisen. Însoțirile legate cu Centrala reprezintă un total de membri de peste 20,000. Mai există încă câteva însoțiri economice mai mari, care nu s'au atașat încă Centralei. Centrala operează numai cu însoțirile; pe lângă însoțiri mai pot fi membri și particulari; numărul lor este însă restrâns la $\frac{1}{3}$ a totalității membrilor, spre a feri însoțirile de majorizare.

Centrala lucrează cu un capital de 2 milioane coroane, care capital și-l procură prin banca țării din Cernăuț și prin Ustrechnibanka ceskych sporitelien (banca cehă).

În prezent Centrala stă în tratative cu banca Austro-Ungară, spre a-și procura capitalul necesar dela dînsa, mai cu samă decînd, în urma înmulțirii aproape zilnic a însoțirilor și tovărășiilor, capitalul de 2 milioane nu este mai mult suficient.

Din raportul prezentat de directorul Centralei adunării generale din 2 Fevruarie, mai cităm următoarele cifre: Părtășii au fost la sfîrșitul anului 1907, 71.601.87 coroane, depuneri la sfîrșitul anului 1907 371.703.18, fondul de rezervă este după abia 4 ani de activitate—Centrala și-a inaugurat activitatea la 1 Iunie 1903,—dintre care vr'o doi ani au fost mai puțin roditori, este de 5.052.94. Profitul curat al anului curent administrativ a fost de 9.535.74 coroane.

Însoțirile legate cu Centrala lucrează cu un capital de 4 milioane coroane.

Regia Centralei s'a preliminar pentru noul an administrativ cu 39.908 coroane.

Centrala este în prezent cea mai de samă instituțiune economică a Romînilor bucovineni. Din activitatea ei viitoare este de remarcant proiectul adresat ministeriului agriculturii, în care se cere ca moșiile fondului religionar din Bucovina să fie parcelate și arendate prin mijlocirea Centralei țărănilor. Dacă s'ar realiza acest proiect, atunci s'ar putea privi ca aproape pe deplin rezolvată și rezolvată, destul de favorabil, chestiunea agricolă din Bucovina.

Însoțirea de economie și credit în Cernăuț.—Între puținele instituțiune de credit romîne, care nu-s organizate după sistemul Raiffeisen, această însoțire ocupă un loc de frunte. Ea există de 13 ani și și-a cîștigat în lumea comercială un loc de frunte. A început în 1895 cu o circulație anuală de 299.346.92 coroane și a avut cu sfîrșitul anului 1907 un revirement de 8.339.726.62 coroane. Ea are 980 părtăși cu 1857 părtășii à 20 coroane părtășia, are 190.217.18 cor. depuneri și un fond de rezervă de 28.538.95. Profitul curat pe anul administrativ 1907 a fost de 13.897.06 bani, din care o sumă mai mărișoară s'a destinat pentru sprijinirea meseriașilor și comercianților romîni. Dela existența ei a jertfit până acuma pentru scopuri culturale și filantropice suma de 5000 coroane, o sumă frumoasă, dacă nu uităm că alte bănci similare nu acordă nici un ban pentru astfel de scopuri, și că însoțirea urmărește în pri-

mul rind interese comerciale. Însoțiri de credit mai mici există în Suceava, Gura-Humărului și Storojineț; operațiunile lor sînt însă nu mai puțin extinse și de aceea și însemnătatea lor mai mică.

Numărul jurnalelor rominești se înmulțește în mod „îmbucurător”. Se pare însă că numărul cetitorilor scade într'aceiaș măsură; cel puțin despre cei ce citesc și plătesc gazelele putem susține cu drept cuvînt: aceasta. Publicul bucovinean aduce mari jertfe, dacă citește jurnalele ce i se trimit; la plată nu se prea gîndește. De aceea toate jurnalele bucovinene lucrează cu deficit. În prezent avem 8 jurnale la o populațiune de 210.000 suflete, dintre care mai mult de jumătate sînt analfabeți. Avem două jurnale de partid: *Voința Poporului* și *Apărarea Națională*, avem o revistă literară, *Junimea Literară*, care, cu toate că există de 5 ani de zile, și a făcut progrese frumoase, nu și-a putut asigura existența și lucrează cu cele mai mari greutăți. *Invățătoria* are o revistă *Școala* care tratează chestiuni pedagogice și culturale. De astă toamnă apare și un jurnal popular *Deșteptarea*, pe care-l editează societatea academică „Junimea” cu sprijinul mai multor scriitori ca: Constantin Morariu, Iorgu Toma etc. Consiliul cultural al țării editează un jurnal intitulat *Agricultoriul*, care tratează chestiuni de agricultură și economie. Preoțimea romină are un organ propriu, jurnalul clerical, *Viitoriul*. Acum cîteva săptămîni a apărut în Cîmpulungul moldovenesc o revistă politică *Buciumul*, sub conducerea avocatului dr. T. Bocancea. Scopul revistei, cît se poate constata din numerele apărute deja, e apropierea dintre cele două partide și împăcarea lor.

Gt.